

טור בית יוסף

שיח מרן

ביאורים ועיונים
ברב"ר מרן הבית יוסף

אודח חיים
קס - דא

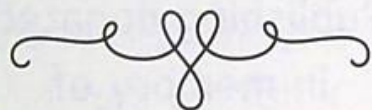
שלהק ערוך השלם
מאמר מרדכי | משנה ברורה

בית יוסף

מכון בית יוסף ספרא

לעילוי נשמת הנדיב הנכבד יוסף ספרא ז"ל

הרב שלמה חנניה
ראש הכולל והמכון

עורכים ראשיים
הרב אליהו פנחס מושקוביץ
הרב בצלאל מועלם

עריכה מקצועית
הרב ירוחם בקר

חברי מערכת
הרב אלחנן זרינגר
הרב יעקב ועקנין
הרב ישראל משה אגסי

ביקורת
הרב יהודה חטאב
הרב אברהם יצחקיאן

ניקוד טור ב"י

מכון
בית יוסף
ספרא

ונקראת מהדורה זו מהדורת בית יוסף - ספרא. זכות התורה תגן בעדו להצליח בכל מעשה ידיו למען
הן ושכל טוב בעיני אלוהים ואדם להגדיל תורה ולהאדירה.

ברכה מיוחדת לגבאי הנאמן, ידיד אמת, הר"ר מיכאל (מייקי) כהן הי"ו, על עזרתו הרבה למען התורה
אור יצירה מופלאה זו, תהא משכורתו שלימה מעם ה'.

בהדרת כבוד אוכיר את מור אבי הצדיק רבי יעקב חנניה זצ"ל אשר נטע בלבי אש של קדושה והבנה
מימות בה' יתברך.

בכאב ובעצב אוכיר את אמי מורתי מרת מזל חנניה ע"ה אשר הסתלקה מעמנו בשנה זו כ"ה תמוז
פ"ב אשר תמיכתה ועידודה בכל שנותי היו לי לעזר ומשענת עצומה.

ברגשי קודש והתעלות אוכיר את מו"ח הגאון השקדן רבי שבתי אטון זצוק"ל ראש ישיבת 'ראשית'
ה' אשר היה כולו קודש קדשים לתורה ויראת שמים טהורה, ורבות הושפעתי מדמותו הטמיה

שנים באוהל תבורך רעיתי עזרתי מרת תמר תחי' בת מו"ח הגאון הגדול רבי שבתי אטון זצוק"ל
ינסת הגדולה, אשר ברוחב תבונתה עומדת לימיני בעצה ותושיה בכל אשר אפנה, ופקחותה

לעיניים בעבודת הרכים ובדרכי החיים, ועולה על כולנה מסירותה להרבצת תורה לעמלה וגישה
אית.

סיף ה' וייטיב אחריתו מראשיתו בראותנו יחד בנים ובני בנים עסוקים בתורה ובמצוות מרת
נפא ונהורא מעליא לאורך ימים ושנות חיים, אמן.

שלמה חנניה

ראש בית המדרש 'עליית בית חנניה' - שערי נסים

ההוספות למהדורת "שיח מרן" לתועלת הלומדים את דברי הב"י בעיון

- א. הדפסת דברי הטור ודברי הבית יוסף באותיות מאירות עיניים.
- ב. ניקוד דברי הטור ודברי הבית יוסף ע"י מנקדים מומחים, להקלת העיון והדקדוק בדברי מרן הקדושים.
- ג. הדפסת הכל באותיות מרובעות ומאירות עיניים ובסדר מופתי, שיהא כל דבר נמצא בנקל.
- ד. צורת עימוד חדשה זו [שדברי הב"ח הובאו תחת דברי הטור ולא במקביל להב"י] היתה לנגד עיניו של רשכבה"ג הגאון האדיר רבי חיים קנייבסקי זצוק"ל ואישר לנו לעמדם את הטור בצורה הזו. מרן זצוק"ל אף ביקש לעיין בדברי "שיח מרן" ושיבח את העוסקים במלאכת הקודש.
- ה. ספר המפתח - ציון גדולי האחרונים אשר נשאו ונתנו בדברי הב"י, רעק"א, הגר"א, מג"א, ט"ז, פרמ"ג, מחצית השקל, מאמר מרדכי, לבוש, אליה רבא, מור וקציעה, כנסת הגדולה, החיד"א, נהר שלום, מגן גיבורים, משנה ברורה, נחלת צבי. יצירה זו נערכה ע"י הרה"ג רבי אלחנן זרינגר שליט"א.
- ו. הדפסת ספר "מאמר מרדכי" לרבינו מרדכי כרמי זלה"ה בעימוד חדש ובאותיות מאירות עיניים, ספר זה הוא ספר יסוד לכל הלומד את דברי מרן הבית יוסף ולכן ראינו צורך מיוחד להדפיסו מחדש, ובעיקר משום שאופן הלימוד בחיבורו "שיח מרן" קרוב לדרך לימודו העמוק והמחודש. המהדורה כאן נדפסה באדיבותו של הרב יהודה חטאב שליט"א.
- ז. הדפסת השו"ע השלם במהדורה המפוארת של "הדרת קודש". יישר כח למכון הדרת קדש המאיר את עיני לומדי התורה בכל סימני השו"ע עם הערותיהם הנחוצות אשר נתנו לנו רשות בכתב להדפיס השו"ע שבהוצאתם (הרשות ניתנה בתנאי שהשו"ע יודפס רק יחד עם טור "שיח מרן", וכמו כן הרשות ניתנה להוצאה זו בלבד).

ח. הדפסת ה"משנה ברורה" לרבינו ישראל מאיר הכהן מראדין זצלה"ה, ובכך יהיה הספר כשולחן ערוך המוכן ומזומן לפני כל לומד. המשנה ברורה הודפס באדיבותו וברשותו של הרב יאיר ארא וזאול וזליט"א.

בית יוסף

כתב שם (ה"כ) דחקף לנטילת גרום שְׁלֹאֲחַר הסעודה בְּרַכַּת הַמּוּצִיא א: **ומ"ש רבנו שבן פרש הרי"ף**. איני יודע מהיכן למד כן שְׁהָרִי הרי"ף (ברכות ל). לא כתב בזה אֶלָּא דברי הגמרא וכל מה שאפשר לפרש בלשון הגמרא יש לפרשו בלשון הרי"ף גם כן ב:

ומ"ש דמתוך הירושלמי (ברכות פ"א

ה"א) דההיא דחקף לנטילה ברכה

משמע דאמינם ראשונים קאי דאיתא

התם התוכף בךכה לנטילת גרום אינו

נזק ככל אותה סעודה. כלומר ואי

קאי לנטילה אחרונה אם כן כקר קער

ומאי דהנה הנה, וכן כתוב בהנהות

פרטי רמזי דנינים הקדשנים הקבארים בזה הסימן.

[א] קדוש וסבדלה לא הוי קסס צעת ביון שדעתה לאכל סד:

א וינגב גרוי היטב. כקר נתבאר בסימן קנ"ח (רי"ה וינגבס): **ויברך ברכת המוציא מיד**. משום דמשמע ליה דהא דאמרינן בפרק

כיצד מקריבין (כב) חקף לנטילת גרום

בךכה בנטילה שְׁלֹפְנֵי הסעודה קאמר,

אָכַל רבנו יואל מפרש לה במים

אֶתְרוּנִים דאלו קראשונים אינו צריך

לתכף נטילה לבךכה, וכן כתבו הנהות

מקמוניות בפ"ו מהלכות ברכות (אות

ט) בשם רבנו שמחה, וגם תרמב"ם

סימן קסו

פרטי רמזי דנינים המבוארים בזה הסימן.

[א] אם רשאי להפסיק בין נטילה לברכת המוציא. הרא"ש היה נוטל אחר כל המסובין:

א וינגב גרוי היטב ויברך ברכת המוציא מיד. (א) **ומיהו רבנו יואל** (עין ראב"ה סי

בית חדש

והכי קאמר כל מה שמפסיק בניגוב בין נטילה להמוציא לא חשיב הפסק אפילו שהה טובא בניגובו שהרי צריך שינגב ידיו היטב אלא דלאחר שניגב ידיו היטב חשיב הפסק אם לא יברך ברכת המוציא מיד דהא דאמרינן בפרק כיצד מברכין חיכך לנטילה ברכה בנטילה שלפני ברכת

דרישה

קסו בפרק כיצד מברכין (מקשים חלפידין) רבינו יונה (ול' ע"א ד"ה שלשה) מהא דאמר בפרק אלו דברים דף ג"ב חיכך לנטילת ידים סעודה למה לא חשיב ליה בפרק כיצד מברכין דף מ"ב גבי ג' תכופות הן ומתמצים חן(לא) חשים (אלא) להני דאחו מקרא, (וצריך לומר דסיל כרבינו יואל אבל להרא"ש לא קשה דההיא דחיכך לנטילת ידים סעודה דאלו דברים הוא חד מג' תכופות דחיכך לנטילה ברכה הוא אם כן חשביה, ולא קשה להרא"ש ליהשוב נמי חיכך לנטילת ידים אחרונים ברכת המזון דאין צריך למחשביה דעלמך בקי"ו מנטילת ידים שלפני סעודה שהשלחן לפניו ואפילו הכי צריך תכופה כל שכן וקי"ו לנטילת ידים אחר הסעודה שהוא סילוק וסיום סעודה: בב"י ומה שכתב רבינו שכן פירש הרי"ף איני יודע מהיכן למד כן שהרי הרי"ף לא כתב בזה אלא דברי הגמרא וכל מה שאפשר לפרש בלשון הגמרא

יש לפרשו בלשון הרי"ף, ונראה שכן יש לפרש שמוכת יותר מלשון הרי"ף דבגמרא איתא וליה הלכתא ככל הני שמעתתא פירוש הנזכרים לעיל דהיינו סילוק שלחן וגמר אכילה שיאסרו לאכול, אלא כי הא דאמר רב חייא בר אשי אמר רב ג' תכופות הן ונוכל לפרש ג' תכופות הן ולא יותר ותכיפה דמים אחרונים לא נזכרה ואפילו אחר מים אחרונים אינם אסורים לאכול וההיא דחיכך לנטילת ידים ברכה אמנם ראשונים קאי אבל בדברי הרי"ף מוכח שפיר שכתב וליה הלכתא הכי אלא כל זמן שלא נטל ידיו לברכה מצי לאכול וכו' ומייתר עלה כי הא דא"ר חייא ג' תכופות הן אם כן מוכח דאמינן אחרונים קאי הא דאמרינן חיכך לנטילה ברכה ודוק: ומ"ש רמ"א ז"ל בש"ע החלוך כ"ב אמות הוי הפסק למדה רמ"א ז"ל מדברי התוספות פרק אלו נאמרין (פוסטה) דף ל"ט ע"א ב"ה כל כהן שלא נטל ידיו וכו' והביאו הב"י בסימן קכ"ח (סוף דף פ') (ק"א ע"ב) בדיה ויטול ידיו וכו' עד ושיעור תכופה איכא למישמע מתכופת סמיכה לשחיטה דאמרינן בפרק כל הפסולים (ובחס' ל"ג ע"א) כל הסמיכות שהיו שם קורא אני בהן חיכך לסמיכה שחיטה חוץ מוז שהיתה בשער נקנור שאין מצורע יכול ליכנס שם, אלמא כרי מהלך משער נקנור עד בית המטבחים לא חשיבא חיכך ובמסכת (נדה) (ערות) (פ"ה מ"א) משמע ולא הוי טפי מעשרים ושתיים אמה מקום דריסת רגלי ישראל ומקום דריסת רגלי הכהנים שכל אחד היה י"א אמה עכ"ל כל זה כתב ב"י שם בשם התוספות והם המה בפרק אלו נאמרין כנ"ל: והנה איכא למידק ולומר שהתוספות לא דייקי אלא שלא תאמר שיעור כ"ב אמות לא הוי הפסק קמשמע לן מזה דעל כל פנים שיעור כ"ב אמות הוי הפסק אבל בציר מהכי גם כן יש לומר דהוי הפסק וכל ישראל הרוצין לסמוך י"ל שהלכו עד י"א אמות השניים שבהן אין רשות להלך כי אם הכהנים ובמחילת כבודו נתן רמ"א ז"ל בקיצור דבריו מקום לטעות דיסבדו המון עם דבציר מכ"ב אמות לא הוי הפסק, ועוד וזאת זה כתב הרשב"א (ברכות מ"ו ע"ב ד"ה כהן) ובי"ו הביאו לקמן סימן קס"א (רי"ה ואם הפסוקים) גבי נטילת מים אחרונים דאם הוי המסובין רבים מתחילין מן הקטן עד ה' דאו מתחיל הגדול ובעוד שר' אחרונים נוטלין אחריו מעיין הגדול שהוא המבדך כו'. בברכות דברכת המזון וכתב הרשב"א שם דבכדי לא מפסקין לא מפסקין משהו חיכך לנטילה ברכה אלא שזה ההפסק הוה לצורך, ומשמע מיניה דבכדי אפילו בציר (מ)שיעור ד' נטילות לא מפסקין כלל ודוק: ועיין בגמרא פרק כל הפסולין ריש דף ל"ג דפרין הגמרא אחאי מימרא הנ"ל דכל הסמיכות שהיה שם קורא אני עליהן חיכך לסמיכה שחיטה חוץ מוז שהיתה בשער

פרישה

קסו (א) **ומיהו רבינו יואל כתב שאין לחוש על הפסק וכו'**, ולא קשה מהא דאמר נטל ידיו לא יקדש ושאני הפסקה שמחמת חיוב על ידי קידוש מהפסקת רשות בעלמא שחרי גם הפסקת קריאה שמע אפ שהח מחמת אונס כרי לגמור את כולה חוזר לראש ולא גבי שאר הפסקה (וחא דאמר לעיל (סימן קס"ה) דברכה אשר יצר קודם סוף הנטילה ולא לאחר סוף הנטילה משום הפסק היינו גם כן משום שהוא חובה כמו שחירצנו גבי קידוש) וממ"ש מוזגין את הכוס ואחר כך נוטלין לא קשה די"ל מעשה חשיב הפסק טפי מדיבור, ומהא דאמר בגמרא חיכך לנטילה סעודה לא קשה די"ל לשון סעודה הוא (הבאת) שלחן לפניו ואז כשהשלחן לפניו אף על פי שמפסיק קצת אותו הבאת שלחן הוא קביעותו וסמיכותו לסעודה שהוא לפניו

יש לפרשו בלשון הרי"ף, ונראה שכן יש לפרש שמוכת יותר מלשון הרי"ף דבגמרא איתא וליה הלכתא ככל הני שמעתתא פירוש הנזכרים לעיל דהיינו סילוק שלחן וגמר אכילה שיאסרו לאכול, אלא כי הא דאמר רב חייא בר אשי אמר רב ג' תכופות הן ונוכל לפרש ג' תכופות הן ולא יותר ותכיפה דמים אחרונים לא נזכרה ואפילו אחר מים אחרונים אינם אסורים לאכול וההיא דחיכך לנטילת ידים ברכה אמנם ראשונים קאי אבל בדברי הרי"ף מוכח שפיר שכתב וליה הלכתא הכי אלא כל זמן שלא נטל ידיו לברכה מצי לאכול וכו' ומייתר עלה כי הא דא"ר חייא ג' תכופות הן אם כן מוכח דאמינן אחרונים קאי הא דאמרינן חיכך לנטילה ברכה ודוק: ומ"ש רמ"א ז"ל בש"ע החלוך כ"ב אמות הוי הפסק למדה רמ"א ז"ל מדברי התוספות פרק אלו נאמרין (פוסטה) דף ל"ט ע"א ב"ה כל כהן שלא נטל ידיו וכו' והביאו הב"י בסימן קכ"ח (סוף דף פ') (ק"א ע"ב) בדיה ויטול ידיו וכו' עד ושיעור תכופה איכא למישמע מתכופת סמיכה לשחיטה דאמרינן בפרק כל הפסולים (ובחס' ל"ג ע"א) כל הסמיכות שהיו שם קורא אני בהן חיכך לסמיכה שחיטה חוץ מוז שהיתה בשער נקנור שאין מצורע יכול ליכנס שם, אלמא כרי מהלך משער נקנור עד בית המטבחים לא חשיבא חיכך ובמסכת (נדה) (ערות) (פ"ה מ"א) משמע ולא הוי טפי מעשרים ושתיים אמה מקום דריסת רגלי ישראל ומקום דריסת רגלי הכהנים שכל אחד היה י"א אמה עכ"ל כל זה כתב ב"י שם בשם התוספות והם המה בפרק אלו נאמרין כנ"ל: והנה איכא למידק ולומר שהתוספות לא דייקי אלא שלא תאמר שיעור כ"ב אמות לא הוי הפסק קמשמע לן מזה דעל כל פנים שיעור כ"ב אמות הוי הפסק אבל בציר מהכי גם כן יש לומר דהוי הפסק וכל ישראל הרוצין לסמוך י"ל שהלכו עד י"א אמות השניים שבהן אין רשות להלך כי אם הכהנים ובמחילת כבודו נתן רמ"א ז"ל בקיצור דבריו מקום לטעות דיסבדו המון עם דבציר מכ"ב אמות לא הוי הפסק, ועוד וזאת זה כתב הרשב"א (ברכות מ"ו ע"ב ד"ה כהן) ובי"ו הביאו לקמן סימן קס"א (רי"ה ואם הפסוקים) גבי נטילת מים אחרונים דאם הוי המסובין רבים מתחילין מן הקטן עד ה' דאו מתחיל הגדול ובעוד שר' אחרונים נוטלין אחריו מעיין הגדול שהוא המבדך כו'. בברכות דברכת המזון וכתב הרשב"א שם דבכדי לא מפסקין לא מפסקין משהו חיכך לנטילה ברכה אלא שזה ההפסק הוה לצורך, ומשמע מיניה דבכדי אפילו בציר (מ)שיעור ד' נטילות לא מפסקין כלל ודוק: ועיין בגמרא פרק כל הפסולין ריש דף ל"ג דפרין הגמרא אחאי מימרא הנ"ל דכל הסמיכות שהיה שם קורא אני עליהן חיכך לסמיכה שחיטה חוץ מוז שהיתה בשער

קסו

פרטי רמזי דנינים הקדשנים הקבארים בזה הסימן.

[א] קדוש וסבדלה לא הוי קסס צעת ביון שדעתה לאכל סד:

א וינגב גרוי היטב. כקר נתבאר בסימן קנ"ח (רי"ה וינגבס): **ויברך ברכת המוציא מיד**. משום דמשמע ליה דהא דאמרינן בפרק

כיצד מקריבין (כב) חקף לנטילת גרום

בךכה בנטילה שְׁלֹפְנֵי הסעודה קאמר,

אָכַל רבנו יואל מפרש לה במים

אֶתְרוּנִים דאלו קראשונים אינו צריך

לתכף נטילה לבךכה, וכן כתבו הנהות

מקמוניות בפ"ו מהלכות ברכות (אות

ט) בשם רבנו שמחה, וגם תרמב"ם

שיח מרן

הוי הפסק וסילוק וכאלו התחיל בברכת המזון,

ב) ובכ"ה חירץ קושיות, שהרי לקמן בדף נ"א ע"ב נחלקו ב"ש וב"ה ביין שבא לפני הסעודה, דב"ש ס"ל שקודם נוטלים ידים לסעודה ואח"כ מוזגין ושותין הכוס ואוכלים הסעודה על סמך אותה נטילה, וב"ה ס"ל שקודם מוזגין הכוס ושותין ואח"כ נוטלים ידים לסעודה, ומפרשת הגמ' בדף ג"ב ע"ב בטעם חשני דטעמייהו ב"ה הוא משום דחיכך לנטילת ידים סעודה, ומה שהביא הרי"ף (בתחילת פרק שמיני) דברי ב"ה בלי חך טעמא נראה דלא ס"ל הכי, אלא כרבינו יואל שאין לחוש להפסק בין נטילה להמוציא. כך מיישב הב"ח את דברי הטור, ואם כן לכאורה קשה למה לא הביא הטור ראייה מהגמ' הנ"ל לאביו הרא"ש, שדין חיכך לנטילה ברכה נאמר גם במים ראשונים, ויש ליישב שהרי הרא"ש

קסו א] מרחשש רבינו לשיטת הרא"ש (המובא בטור) שאסור להפסיק בדיבור בין נטילה דמים ראשונים לברכת המוציא [כפי שכתב בשו"ע כאן "ויש אומרים שצריך ליהדר, וטוב ליהדר"], ולא חוזר כן בהלכות מים אחרונים (ועי' שו"ע סי' קע"ט ע"א, ומג"א שם), מוכח דס"ל שאין דנינים שוים, ותחילוק יש לימר דתכיפה דמים ראשונים עניינו הוא להסמין הברכה לנטילה, ואילו במים אחרונים אין דין תכיפה, רק שאם נטל מים אחרונים אסור לו לאכול ולשתות דחשיב כהתחיל בבהמ"ו והוי הפסק נגזר, שלכן גם אם נמלך לאכול אחר נטילה מים אחרונים חייב לברך ברכה אחרונה לפני המשך אכילתו, (והגם שרבינו יואל (ועוד) המובא בטור הדין הוא להוסיף, דדין תכיפה נאמר דוקא לדין אחרונים, ויחיד הוא דלא נאמין), ולא במים ראשונים, והשו"ע פסק

